

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Servicedocument HO - 2020-2021

Inleiding

Met het servicedocument 2020-2021 wordt beoogd om instellingen handreikingen te bieden waarmee in de praktijk invulling kan worden gegeven aan de maatregelen die van invloed zijn op het hoger onderwijs. Hogeronderwijsinstellingen hebben veel aandacht voor de effecten van corona(maatregelen) op studenten en spannen zich al meerdere maanden maximaal in om het onderwijs en de tentaminering doorgang te laten vinden. Het uitgangspunt is om de nadelige effecten voor studenten van de coronamaatregelen zoveel mogelijk te beperken.

De situatie in het huidige studiejaar is anders dan in het begin van de coronacrisis: we zijn beter ingespeeld op de nodige aanpassingen. De routekaart in dit document is toegespitst op het hoger onderwijs en maakt inzichtelijk welke ruimte en perspectief er geboden kunnen worden. Dit gebeurt binnen de kaders van wat nodig is om gezondheid en veiligheid van studenten en medewerkers te bewaken. Belangrijk om hierbij te noemen is dat deze routekaart geen garanties biedt: als veranderingen in de landelijke routekaart of van landelijke maatregelen plaatsvinden, dan kan dit aanleiding zijn om ook deze routekaart voor hoger onderwijs of andere onderdelen van dit servicedocument aan te passen.

Momenteel loopt het aantal coronabesmettingen in verontrustend tempo op. Dit heeft ook gevolgen voor de openstelling van fysiek onderwijs op instellingen. Zoals aangekondigd in de toespraak van premier Rutte op 14 december 2020 geldt er vanaf 16 december 2020 tot en met in ieder geval 17 januari 2021 een lockdown. Dit betekent dat het hoger onderwijs volledig online zal zijn, m.u.v. de begeleiding aan kwetsbare studenten, praktijkonderwijs, toetsing en examens. Wat dit betekent per sector staat beschreven in de protocollen van respectievelijk VH, VSNU en NRTO, die zijn afgestemd met OCW en -bij publiek onderwijs- met werknemersorganisaties.

Om tegemoet te komen aan de behoefte aan perspectief, verkennen we intussen actief de mogelijkheden voor meer fysiek onderwijs. We gaan na hoe het inzetten van sneltesten (eventueel in combinatie met andere interventies) bij kan dragen aan meer fysiek onderwijs, waar mogelijk nog in het huidige studiejaar. Het grotere perspectief van deze verkenning is volledig fysiek onderwijs per 1 september 2021, met uiteraard ook mogelijkheden voor online onderwijs, maar dan als onderdeel van de onderwijsmethodiek. Waarbij we in positieve zin gebruik maken van hetgeen in dit studiejaar geleerd is wat betreft blended onderwijs.

Leeswijzer

Voor de periode dat er maatregelen gelden om de verspreiding van het coronavirus in Nederland te bestrijden, gelden in principe ook de maatregelen en afspraken die beschreven staan in dit servicedocument. Wanneer de maatregelen versoepeld of juist aangescherpt worden, wordt bezien of aanpassing van het document nodig is. Voor sommige maatregelen of afspraken geldt een alternatieve termijn, dit staat dan in het document expliciet benoemd.

1. Interpretatie maatregelen coronavirus voor hoger onderwijs

Met ingang van studiejaar 2020-2021 is het hoger onderwijs verder opengesteld voor onderwijsactiviteiten op de locatie van de hogescholen en universiteiten. Uiteraard met inachtneming van de RIVM-richtlijnen waaronder het bewaren van de 1,5 meter afstand tot elkaar.

Aanvullend op de activiteiten die op de locatie van de onderwijsinstellingen plaatsvinden, zal er nog online onderwijs worden verzorgd. Instellingen maken zelf keuzes over welk type onderwijsactiviteiten zij op de locatie van de onderwijsinstelling laten plaatsvinden. Hierbij wordt ook het belang van binding en goede begeleiding van eerstejaars en kwetsbare studenten in acht genomen. Verder gelden enkele voorwaarden:

- Voor alle activiteiten die plaatsvinden op de locaties van de hogeronderwijsinstellingen geldt, dat deze moeten passen binnen de basisregels, zoals deze zijn afgesproken door het kabinet. Zie <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19> voor de laatste informatie over de coronamaatregelen.
- Instellingen spannen zich in om zoveel mogelijk fysiek onderwijs op een verantwoorde manier te organiseren.
- Specifiek geldt er voor onderwijsactiviteiten in het hoger onderwijs geen maximale groepsgrootte meer. Ook geldt er niet langer een verplichting tot placering, gezondheidsverificatie vooraf of reservering, ongeacht het aantal personen van de bijeenkomst of de locatie. Dit geldt ook voor tentamens en noodzakelijke trainingen voor medewerkers.
- Op dit moment geldt een mondkapjesplicht in het hoger onderwijs voor situaties buiten de lessen, zoals op gangen. In sommige situaties kan het ook verplicht zijn om tijdens de les een mondkapje te dragen, bijvoorbeeld bij sommige praktijklessen.
- De regels voor onderwijsactiviteiten gaan totdat anders wordt bepaald voor op de huidige brancheregels voor o.a. sport (zo geldt een beperking op sportbeoefening dus niet zonder meer voor het onderwijs in die sport.) De verplichting om 1,5 meter afstand te houden geldt niet in het praktijkonderwijs indien het niet mogelijk is om deze afstand in acht te nemen en indien het in het werkveld waartoe de student wordt opgeleid ook is toegestaan om deze afstand niet in acht te nemen. Voor (alternatieve) veiligheidsmaatregelen kan de school er in deze gevallen voor kiezen om aan te sluiten bij de regels die gelden voor het werkveld en die bijvoorbeeld zijn vastgelegd in de brancheprotocollen: <https://www.mijn coronaprotocol.nl>. Deze uitzondering geldt zowel voor studenten als docenten en geldt alleen voor die onderdelen van een vak waarbij aan de bovenstaande eisen is voldaan, en afstand houden bij de onderwijsactiviteit dus echt onmogelijk is.
- Het is de verantwoordelijkheid van instellingen om te zorgen voor voldoende luchtverversing (ventilatie) in gebouwen, in lijn met de door de overheid opgestelde richtlijnen. Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/openbaar-en-dagelijks-leven/ventilatie-in-gebouwen>. Hierover hebben instellingen richting studenten en medewerkers gecommuniceerd en zullen dat blijven doen.
- Voor onderwijsactiviteiten buiten het gebouw van de onderwijsinstelling (denk aan stages, coschappen, praktijkopdrachten etc.) geldt dat deze activiteiten doorgang vinden met inachtneming van de besluiten/het beleid van de ontvangende organisaties, indien nodig in overleg met de instelling waar de studenten staan ingeschreven.
- Bij ernstige vrees voor een oplopend aantal besmettingen als gevolg van gedragingen/activiteit, kan de instelling door de burgemeester worden verplicht die te beëindigen. Zo kunnen in het uiterste geval (delen van) instellingen worden gesloten.
- Bij (gedeeltelijke) sluiting informeert de instelling de eigen koepelorganisatie (VH, VSNU, NRTO of NFU) en de koepel informeert OCW.
- Er zijn afspraken gemaakt tussen de koepelorganisaties, vervoerdersorganisaties, IenW en OCW over de manier waarop studenten op een verantwoorde manier met het OV kunnen reizen. De huidige afspraken gelden tot 31 december 2020. Na evaluatie van deze afspraken in oktober is besloten tot een nieuwe inzet. Deze zal gelden vanaf 1 januari 2021 tot 1 augustus 2021. Een volgend landelijk evaluatiemoment vindt plaats in april 2021. De landelijke inzet "Veilig vervoer MBO, HBO en WO" is hier terug te vinden: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2020/11/04/landelijke-inzet-veilig-vervoer-mbo-hbo-en-wo>.
- Rekening houdend met de richtlijnen van RIVM en GGD, kan in bibliotheken op basis van reservering plek voor zelfstudie worden geboden aan de eigen kwetsbare studenten die thuis niet over geschikte studiefaciliteiten beschikken. Hierbij wordt instellingen geadviseerd om te werken met reservering.

Kantines op onderwijsinstellingen vallen onder de noemer bedrijfskantines en kunnen indien noodzakelijk geopend blijven voor degenen die binnen de geldende regels op de instelling aanwezig mogen zijn.

- Onderzoeksactiviteiten vinden in principe thuis plaats, tenzij het voor de aard van de activiteit noodzakelijk is om deze op de instelling te laten plaatsvinden, mits dit past binnen de richtlijnen van RIVM en GGD. Ook kunnen medewerkers gebruik maken van de locaties van instellingen voor (voorbereidende) werkzaamheden die zij vanuit huis niet kunnen verrichten.

Afwegingskader voor instellingsbesturen:

Het CvB hanteert, met inachtneming van de WHW en interne regelgeving als de onderwijs en examenregeling (OER), het volgende afwegingskader:

- Publieke gezondheid
- Zo goed als mogelijk aansluiten bij de richtlijnen van RIVM en GGD
- Belang (waaronder veiligheid en gezondheid) studenten en medewerkers
- Inspanningsverplichting continuïteit (online) onderwijsproces en organisatie (dus geen resultaatsverplichting) gericht op diplomering en doorstroming
- Zorgvuldige motivering
- Uitvoerbaarheid/ Administratieve beheersbaarheid
- Concentratie op kerntaken
- Duidelijkheid en rust

2. Richtlijnen

De bijzondere omstandigheden vragen van alle partijen in het hoger onderwijs (instellingsbesturen, docenten, studenten, medewerkers, toezichthouders en OCW) flexibiliteit en inspanning. Bij het borgen van de continuïteit van het onderwijs, houdt men oog voor de belangen van al deze betrokken partijen. Vanwege het maatschappelijke belang van onderwijs, wordt ook in tijden van toenemende besmettingen getracht het hoger onderwijs zo goed mogelijk doorgang te laten vinden, zolang als dat dat kan en verantwoord is.

OCW en instellingen moeten zich gezamenlijk inspannen om zoveel mogelijk passende oplossingen te zoeken voor vraagstukken die optreden als gevolg van corona(maatregelen). In het algemeen geldt dat instellingen zich inspannen om nadelen voor studenten zoveel mogelijk te voorkomen.

Instellingen worden geadviseerd om bij twijfel contact op te nemen met de respectievelijke koepelorganisatie die de vragen en zorgen inventariseert en bundelt en hierover contact houdt met het ministerie van OCW. OCW blijft betrokken en zal meedenken over mogelijke oplossingen, hierbij wordt door OCW in voorkomende gevallen ook afgestemd met toezichthouders.

Instellingen zijn sinds het begin van de crisis in veel gevallen genoodzaakt geweest hun onderwijs- en examenregeling (OER) aan te passen, wanneer de coronamaatregelen ertoe leidden dat onderwijsactiviteiten en tentaminering anders moesten worden vormgegeven dan aanvankelijk in de OER vastgesteld. Uitgangspunt blijft dat instellingen in gevallen waarin naleving van de coronamaatregelen tot gevolg heeft dat een instelling moet afwijken van de geldende OER, de OER daarop moet worden aangepast, eventueel met gebruik van een addendum op de geldende OER. De medezeggenschap wordt betrokken, conform de reguliere wettelijke bepalingen omtrent de vaststelling van (delen van) de OER. Betrokkenheid van de medezeggenschap wordt zoals gebruikelijk ook georganiseerd bij beslissingen over de opschaling van onderwijsactiviteiten en relevante keuzes daarbij, zoals die over roostering. Gezien het vereiste tempo ligt het in de rede dat de medezeggenschap zich wat betreft reactietermijnen waar nodig flexibel opstelt.

Overmacht

Gedurende de werkingsduur van de maatregelen van het kabinet zijn op grond van de beste juridische kennis van dit moment de onderwijsinstellingen op grond van overmacht niet gehouden geweest tot de naleving van bekostigingsvoorwaarden, wanneer dat direct of indirect verband hield met de crisis, indien zij voldoende

inspanning hebben geleverd om het onderwijs te realiseren. Dezelfde overmachtssituatie geldt voor de aansprakelijkheid ten opzichte van derden (ouders, studenten).

2.1 Routekaart

Routekaart coronamaatregelen Middelbaar Beroepsonderwijs en Hoger Onderwijs
<p>Deze routekaart is gebaseerd op de landelijke routekaart¹ en laat de voor het middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs meest relevante maatregelen zien per door het kabinet onderscheiden risiconiveau. Het ministerie van OCW en de onderwijskoepels spreken af dat de mbo-scholen, de hogescholen en de universiteiten hun onderwijs voor de rest van het studiejaar 2020-2021 plannen, uitgaande van de maatregelen in de risiconiveaus waakzaam tot en met zeer ernstig/lockdown.</p> <p>NB. Deze routekaart biedt geen garanties. Als veranderingen in de landelijke routekaart of van landelijke maatregelen plaatsvinden, dan kan dit aanleiding zijn om ook deze routekaart voor middelbaar en hoger onderwijs aan te passen. Bovendien wordt in de aanwijzing (die steeds wordt opgesteld in aansluiting op kabinetsmaatregelen die meestal worden aangekondigd in een persconferentie) in meer precisie bepaald wat op dat moment geldt, ook voor het onderwijs. Ook dat kan aanleiding zijn voor aanpassingen. Ook kunnen regionaal verschillende regimes gaan gelden.</p>

Vanaf risiconiveau	Waakzaam	Zorgelijk	Ernstig	Zeer ernstig	Lockdown
Basisregels	<ul style="list-style-type: none"> - Houd 1,5 meter afstand. - Was vaak je handen. - Hoest en nies in je elleboog. - Heb je klachten? Blijf thuis en laat je testen. Bij benauwdheid en/of koorts: dan blijven huisgenoten ook thuis. - Houdt quarantaineregels aan. - Draag een mondkapje, buiten de lesruimtes en collegezalen. - Werk thuis, tenzij het niet anders kan. - Vermijd drukte. - Instellingen zorgen hiertoe dat zodanige voorzieningen worden getroffen dat naleving op de instelling van de 1,5 meter, de mondkapjesplicht, en regels over groepsvorming, waar van toepassing, mogelijk is. Het gaat dan in ieder geval om maatregelen m.b.t. doorstroom/scheiden van groepen, en heldere communicatie over de mondkapjesplicht: 				
Onderwijsactiviteiten	<p>Geen beperkingen voor fysiek onderwijs, anders dan de basisregels. Kortom:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Instellingen besluiten zelf hoe zij de ruimte voor fysiek onderwijs benutten, met behoud van de 1,5 m afstand. - Geen maximale groepsgrootte voor onderwijsactiviteiten (ook niet voor toetsen, (praktijk) examens, tentamens en onderwijs/veldwerk buiten de school, de onderwijslocatie of de campus). - Onder onderwijsactiviteiten wordt ook verstaan activiteiten die direct verband houden met het onderwijs (denk aan studiegerelateerde introductieactiviteiten, diploma-uitreikingen, afstudeerbijeenkomsten en promoties) - Zelfstudie op de onderwijsinstellingen is toegestaan. - OV-afspraken worden aangehouden; onderwijsinstellingen maken hier lokaal afspraken over met OV-partijen. (Link naar OV-afspraken) 			<p>- Alleen nog online onderwijs, m.u.v. begeleiding kwetsbare studenten, praktijkonderwijs, toetsing en examens. Wat dit betekent per sector staat beschreven in de protocollen van respectievelijk MBO Raad, VH, VSNU en NRTO, die zijn afgestemd met OCW -en bij publiek onderwijs- met werknemersorganisaties.</p>	

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2020/10/13/risiconiveaus-en-maatregelen-covid-19>

Individuele studieactiviteiten op de onderwijslocatie	Bij individueel studeren op de onderwijslocatie, waarbij de plekken beschikbaar gesteld zijn door de instelling, gelden de regels ten aanzien van onderwijsactiviteiten (zie hierboven).			Individueel studeren op de onderwijslocatie mag niet, tenzij dit strikt noodzakelijk is en onder de noemer kwetsbare studenten valt. De instelling maakt die afweging en werkt met reservering.	
Selectie-activiteiten	Selectie kan plaatsvinden zoals aangekondigd door de instelling, met inachtneming van de regels t.a.v. onderwijsactiviteiten. Deze regels kunnen aanleiding zijn voor de instelling om de selectieprocedure te wijzigen, bijvoorbeeld door zoveel mogelijk online te doen.			Selectie volledig online. (Toetsen in het kader van selectie die echt niet digitaal kunnen en niet uitgesteld kunnen worden mogen wel fysiek georganiseerd worden. De instelling maakt deze afweging, met inachtneming van veiligheid.)	
Onderwijs/branche	<ul style="list-style-type: none"> De regels voor onderwijsactiviteiten gaan totdat anders wordt bepaald voor op de huidige brancheregels voor o.a. sport (Zo geldt een beperking op sportbeoefening dus niet zonder meer voor het onderwijs in die sport.) De verplichting om 1,5m afstand te houden geldt niet in het praktijkonderwijs indien het verzorgen van de onderwijsactiviteit daardoor niet mogelijk is en indien het in het werkveld waartoe de student wordt opgeleid ook is toegestaan om deze afstand niet in acht te nemen. Voor (alternatieve) veiligheidsmaatregelen kan de school er in deze gevallen voor kiezen om aan te sluiten bij de regels die gelden voor het werkveld en die bijvoorbeeld zijn vastgelegd in de brancheprotocolen: https://www.mijn coronaprotocol.nl Deze uitzondering geldt zowel voor studenten als docenten en geldt alleen voor die onderdelen van een vak waarbij aan de bovenstaande eisen is voldaan, en afstand houden bij de onderwijsactiviteit dus echt onmogelijk is. 				
Stages/beroepspraktijkvorming	<ul style="list-style-type: none"> De regels en eventuele protocollen van de branche waar de stage of leerbaan plaatsvindt worden gevolgd. 				
Onderzoek	Thuiswerken is uitgangspunt. Instellingen stellen vast welke onderzoeksactiviteiten locatiegebonden zijn (denk aan labwerk) en die derhalve fysiek op de instelling mogen plaatsvinden, rekening houdend met de dan geldende kabinetsmaatregelen. Voor onderzoeksactiviteiten gelden de regels voor groepsvorming en kan men dus met maximaal 30 personen samenkomen.				
Samenkomsten en evenementen	Reservering verplicht (geen maximum aantal personen).	Met reservering en een vaste zitplaats: Maximaal 60 binnen, maximaal 80 buiten.	Reservering en zitplaats: Maximaal 30 binnen, maximaal 40 buiten.	Bijeenkomsten beperkt toegestaan met reservering en zitplaats: Geen evenementen, wel samenkomen maximaal 30 pers.	Geen samenkomsten en evenementen.
Bovengenoemde regels gelden landelijk; in hoeverre dit ook geldt voor het onderwijs wordt bepaald door het kabinet op het moment dat maatregelen worden aangescherpt of versoepeld.					
Horeca en bedrijfskantines	Per risiconiveau gelden de horecaregels + in elk scenario mogen bedrijfskantines (kantines op de onderwijsinstellingen voor medewerkers en studenten) openblijven. Leerrestaurants (aan onderwijsinstellingen verbonden eetgelegenheden) mogen ook open blijven voor educatieve			Bedrijfskantines alleen indien noodzakelijk open.	

	doelinden. Voor wat betreft hun publieke functie zijn zij gehouden aan de regels voor horeca.	
Faciliteiten	Voor de omgang met faciliteiten op de onderwijsinstelling of de campus, zoals bibliotheken en onderzoeksruidten, dienen instellingen in lijn met de maatregelen uit deze routekaart en de op dat moment geldende kabinetsmaatregelen te handelen. Ook hier geldt dat die passen binnen de richtlijnen van RIVM en GGD en dat de OV-afspraken aangehouden worden.	
Afschalen fysieke activiteiten die niet direct gericht zijn op onderwijs of locatiegebonden onderzoek	Met inachtneming van de landelijke maatregelen ten aanzien van de betreffende activiteiten maakt de instelling de afweging over afschaling daarvan.	Alle fysieke activiteiten die niet direct bijdragen aan het georganiseerd onderwijs of locatiegebonden onderzoek worden volledig afgeschaald.

2.2 Studentenwelzijn

- OCW, Expertisecentrum Inclusief Onderwijs, de koepelorganisaties (VH, VSNU, UvH) en studentenorganisaties (ISO, LSVb), vertegenwoordigd in de landelijke werkgroep Studentenwelzijn, hebben gezamenlijk aandacht voor het welzijn van studenten. Het gaat hierbij over studenten met een extra ondersteuningsvraag, bijvoorbeeld vanwege belemmeringen als gevolg van een functiebeperking, chronische ziekte of psychische klachten, gendertransitie, zwangerschap en jong ouderschap en vanwege bijzondere familieomstandigheden, zoals mantelzorg. De partijen erkennen dat deze studenten extra begeleiding nodig hebben en hebben hier blijvende aandacht voor.
- De werkgroep Studentenwelzijn heeft op 16 juli 2020 een handreiking 'Studentenwelzijn' in Coronatijd gepubliceerd met aandachtspunten om onder bijzondere omstandigheden de stress voor studenten met een ondersteuningsvraag te verminderen. Daarnaast werd er op 26 oktober 2020 een landelijk digitaal evenement studentenwelzijn georganiseerd ter inspiratie, samenwerking en verbinding, waarbij een overzicht van praktische voorbeelden Studentenwelzijn werd uitgereikt.

2.3 Werkdruk

De werkdruk van werknemers is hoog. Het omschakelen naar online onderwijs, met daarbij de zorg over het welzijn van studenten en de mogelijke leerachterstanden, draagt daaraan bij. Blended learning, de combinatie van fysiek en online onderwijs, met daarbij voortdurend oog voor onderwijskwaliteit, vraagt veel van medewerkers. Instellingen en overheden houden daar rekening mee bij beleidskeuzes en uitvoering daarvan en blijven hierover in gesprek. Zo investeren veel instellingen in goede werkvoorzieningen, bijvoorbeeld extra ondersteuning voor docenten bij digitalisering van het onderwijs. Bij onderzoeken en monitors van overheden en instellingen wordt ook rekening gehouden met belastbaarheid van medewerkers. Onder 'Accreditatie' is verwoord op welke wijze aan opleidingen en instellingen landelijk meer ruimte wordt geboden teneinde bij te dragen aan het niet verder oplopen van werkdruk.

2.4 Toelating

Voor de overgangen tussen onderwijstypen van het vorige studiejaar naar het huidige studiejaar zijn aanvullende afspraken gemaakt. Dit gebeurde omdat sommige leerlingen en studenten door het coronavirus niet in de gelegenheid waren om hun examens/tentamens af te leggen en op tijd het diploma te behalen dat nodig was voor de doorstroom naar het vervolgonderwijs. In bepaalde gevallen konden leerlingen of studenten voorwaardelijk tot het vervolgonderwijs worden toegelaten. Het was dus mogelijk voor instellingen om aspirant-studenten die als gevolg van COVID-19 niet tijdig aan de vooropleidingseisen konden voldoen, in te schrijven voor hun vervolgopleiding. Dit is in alle gevallen een volwaardige inschrijving. Voor de student betekent dit dat hij/zij recht heeft op alle voorzieningen waar een reguliere student ook recht op heeft, inclusief de studiefinancieringsrechten. Voor instellingen betekent dit o.a. dat zij voorwaardelijk toegelaten studenten voor bekostiging in aanmerking kunnen brengen. Wanneer een student onverhoopt na voorwaardelijk te zijn toegelaten toch in studiejaar 2020-2021 de opleiding moet verlaten, zullen de instellingen er zorg voor dragen dat de student de studiepunten die hij/zij gedurende de periode van de voorwaardelijke toelating heeft behaald, zo veel mogelijk kan benutten in zijn/haar vervolgstudie. Als de student één of meerdere tentamen(s) met goed gevolg heeft afgelegd, ontvangt deze hiervoor een bewijsstuk dat de student (op een later instroommoment) kan overhandigen bij de vervolgopleiding. De examencommissie van de vervolgopleiding bepaalt op basis hiervan of en voor welke vrijstellingen de student eventueel in aanmerking komt.

Voor sommige studenten in studiejaar 2020-2021 geldt dus o.a. dat zij binnen een bepaalde termijn aan de eisen voor voorwaardelijke toelating dienen te voldoen, zoals het tijdig afronden van de vooropleiding. Een voorbeeld: In het geval van de voorwaardelijke toelating van hbo-propedeuse-studenten naar een wo-bachelor geldt dat zij voor 1 januari 2021 de hbo-propedeuse af dienen te ronden. Indien dit niet lukt, beëindigt de instelling de inschrijving van de student en dient de student de wo-bacheloropleiding te verlaten. Het is daarbij van belang dat de planning van benodigde examens/tentamens past bij deze datum (daar waar deze einddatum wordt gehanteerd), zodat studenten daadwerkelijk in staat worden gesteld om de vooropleiding of andere toelatingseisen tijdig af te ronden. In incidentele gevallen kan het voorkomen dat buiten de schuld van de student hij of zij niet binnen de gestelde termijn aan de toelatingseisen heeft kunnen voldoen. Als dat leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard heeft de ho-instelling de mogelijkheid de student langer de tijd te geven om aan de toelatingseisen te voldoen. Dat kan op basis van artikel 7.37c, derde lid, WHW. De termijn kan worden verlengd tot uiterlijk 1 september 2021. De ho-instelling zal bij de afweging ook de studievoortgang van de student in de vervolgopleiding betrekken.

De afgesproken datum van 1 januari 2021 geldt voor staatsexamens Nederlands, staatsexamens vo, mbo naar hbo, ad-opleiding naar bachelor, hbo propedeuse naar wo, doorstroom bachelor-master in het hbo en voor de toelatingstoetsen voor de pabo. Wo-masteropleidingen hebben eigen data in 2020-2021 vastgelegd en deze aan studenten gecommuniceerd.

In servicedocument 7.0 staan de afspraken uitgebreid beschreven per overgangsoort:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2020/07/10/servicedocument-hoger-onderwijs-versie-7.0-juli-2020---aanpak-coronavirus-covid-19>

- Staatsexamen Nederlands
- Staatsexamen vo
- Mbo naar hbo
- Ad-opleiding naar bachelor
- Hbo propedeuse naar wo
- Pabo instroom (zie ook www.goedvoorbereidnaardepabo.nl)
- Zij-instroom
- Doorstroom bachelor-master
- Internationale instroom

In maart 2021 worden afspraken over toelating in studiejaar 2021-2022 gemaakt. Deze afspraken worden uiterlijk in de eerste week van april 2021 bekendgemaakt en opgenomen in het servicedocument.

2.5 (Decentrale) selectie (BA en MA)

Door de coronacrisis kan de decentrale selectie voor studiejaar 2021-2022 niet op gebruikelijke wijze doorgang vinden. Instellingen wordt geadviseerd om de selectie zoveel mogelijk digitaal te organiseren en eventueel reservedagen in te plannen. In overleg met de medezeggenschap kan een instelling besluiten de selectieprocedures en –reglementen aan te passen, indien dit noodzakelijk is vanwege de coronamaatregelen. Daarbij moeten de wijzigingen passen binnen de wettelijke eis van ten minste twee soorten kwalitatieve selectiecriteria. Dat betekent dat een instelling ertoe kan besluiten één of meerdere van de selectie-onderdelen te laten vervallen, mits er met de resterende onderdelen nog steeds getoetst wordt op twee soorten kwalitatieve toelatingseisen. Aangezien aspirant-studenten zich reeds kunnen aanmelden voor opleidingen met selectieprocedures, is het van belang dat de instelling zo spoedig mogelijk deze studenten informeert over gewijzigde procedures.

2.6 BSA

In studiejaar 2019-2020 lieten instellingen zoveel mogelijk het onderwijs en de tentaminering doorgang vinden (in alternatieve vormen). Toch was voor een deel van de opleidingen en studenten vertraging onvermijdelijk. Universiteiten en hogescholen gaven eerstejaarsstudenten die door de coronamaatregelen studievertraging opliepen en als gevolg daarvan de norm van het bindend studieadvies (bsa) in het studiejaar 2019-2020 niet haalden, de mogelijkheid de bsa-norm te halen in het huidige studiejaar. Instellingen konden dit op twee manieren vormgeven: (1) het bsa voor alle eerstejaarsstudenten generiek uitstellen naar het tweede jaar of (2) nadere richtlijnen vaststellen die voor studenten duidelijk maken wanneer zij voor uitstel van het bsa in aanmerking kwamen.

In dit studiejaar is opnieuw gesproken over de mogelijke effecten van de coronacrisis op het bsa. Leidend in dit gesprek is de doelstelling dat studenten niet benadeeld worden door de huidige coronacrisis. Hieronder worden afspraken rondom het bsa in studiejaar 2020-2021 voor respectievelijk (bekostigde) hogescholen en universiteiten toegelicht. Over de uitvoering van het bsa dienen instellingen voor opleidingen die met een bsa werken nadere regels in de OER op te nemen. Indien de uitwerking van deze afspraken betekent dat de regels die reeds zijn vastgelegd in de OER niet meer actueel zijn, dienen actuele regels te worden opgenomen in de OER. De opleidingscommissies hebben hierop adviesrecht.

Bsa bij hogescholen

- Hogescholen geven vanwege de coronacrisis ook dit jaar voor eerstejaarsstudenten die studievertraging oplopen en daardoor de norm van het bsa in het studiejaar 2020-2021 niet halen, de mogelijkheid de bsa-norm te halen in het volgend studiejaar.
- Daarbij zullen hogescholen zich inzetten om ook dit jaar studenten zo goed mogelijk te begeleiden en adviseren, wanneer de studie toch niet passend blijkt.

Bsa bij universiteiten

- Aangezien het universitaire onderwijs aan eerstejaars vrijwel volledig wordt aangeboden en er afgelopen studiejaar bij eerstejaars nauwelijks studievertraging is ontstaan, verwachten universiteiten vooralsnog geen studievertraging bij de huidige eerstejaars. Daarom hebben de universiteiten op dit moment in het academisch jaar geen aanleiding een generieke coulancemaatregel voor het bsa te nemen.
- De universiteiten blijven het studieaanbod en de studievoortgang van studenten nauwkeurig monitoren. Indien dit hier aanleiding toe geeft, zal een specifieke opleiding in overleg met de opleidingscommissie alsnog besluiten een coulancemaatregel te nemen voor de eerstejaars in die opleiding. Indien een opleiding dit besluit, worden de studenten van die opleiding hier voor 1 februari 2021 over geïnformeerd. De universiteiten wisselen landelijk uit waar en hoe op opleidingsniveau coulance wordt geboden.
- Daarnaast is er binnen de bestaande regelingen zoals altijd de mogelijkheid voor coulance wanneer individuele studenten onevenredig in de knel komen.

2.7 Internationale mobiliteit

Studenten en personeel in het buitenland

- Instellingen hebben ten aanzien van hun studenten en promovendi een zorgplicht. Dit geldt ook voor studenten die in het buitenland studeren of stage lopen. Wat deze zorgplicht in een concreet geval inhoudt, is mede afhankelijk van de eigen instellingsregels, en van wat de instelling mogelijk middels een contract met de onderwijsinstelling in het buitenland hierover heeft afgesproken.
- De instelling houdt daarbij rekening met de RIVM- en GGD-richtlijnen en met het algemene reisadvies dat het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) heeft afgegeven ten aanzien van het desbetreffende gebied.
- Nuffic informeert Nederlandse studenten via de WilWeg website, sociale media en via de speciale corona-webpagina: <https://www.wilweg.nl/home/coronacrisis-en-studie-stage-of-tussenjaar-in-het-buitenland/>

Internationale studenten in Nederland

- Voorts geldt dat houders van een machtiging tot voorlopig verblijf (hierna: MVV) uitgezonderd blijven van het inreisverbod. Dus ook als zij uit een land komen dat onder het inreisverbod valt, kunnen MVV-houders Nederland inreizen. Studenten en kennismigranten zijn daarmee dus uitgezonderd van het inreisverbod.
- Dat geldt ook voor studenten uit een MVV-vrijgesteld land, dat onder het inreisverbod valt. Deze groep studenten uit een MVV-vrijgesteld land moet met een kennisgevingsbrief inreizen, waarmee zij aantoont dat zij Nederland mag inreizen. Kennismigranten moeten daarnaast een schriftelijke verklaring van de werkgever bij zich hebben.
- Voor studenten die inreizen uit een hoog-risicoland, geldt het dringende advies om tien dagen in thuisquarantaine te gaan op het moment dat ze in Nederland aankomen. Alle informatie over inreizen is te vinden op: <https://ind.nl/Paginas/coronavirus.aspx>.

- Internationale studenten kunnen vanwege corona(maatregelen) studievertraging oplopen, met als gevolg dat zij niet tijdig het aantal studiepunten kunnen behalen dat is vereist om de verblijfsvergunning te behouden. Als onderdeel van de administratie- en bewaarplicht, moet de instelling de studievoortgang van buitenlandse studenten met een verblijfsvergunning registreren, en onvoldoende studievoortgang melden bij de IND. Melding is niet vereist wanneer sprake is van een verschoonbare reden voor de vertraging. Studievertraging als gevolg van corona kan een reden zijn tot verschoonbaarheid van de studievertraging. Deze mogelijkheid tot verschooning geldt voor internationale studenten die in het studiejaar 2019-2020 onvoldoende studievoortgang hebben gemaakt. Van belang daarbij is dat er voor de student geen mogelijkheid was om onderwijs te volgen. In die situatie is sprake van onstudeerbaarheid. Dat is niet het geval indien er aan de student alternatieven worden aangeboden om onderwijs te volgen en de student in staat wordt gesteld voldoende studiepunten te behalen. Een student kan eenmaal gebruik maken van de verschoonbare reden. Hogeronderwijsinstellingen communiceren hierover met de studenten en medewerkers die dit betreft. Wanneer deze verschoonbare reden voor grotere groepen studenten tegelijkertijd aan de orde is, kan een instelling dit ten aanzien van die groep studenten gelijktijdig constateren. Net als in de reguliere situatie wordt in het individuele dossier van de student deze verschoonbare reden vastgelegd. Zie voor meer informatie hierover: <https://www.internationalstudy.nl/wp-content/uploads/2016/02/Richtlijnen-juli2020-Gedragscode-mbt-Corona.pdf>. Voor studiejaar 2020-2021 worden in afstemming met de koepelorganisaties, de Landelijke Commissie, de ministeries van OCW en J&V en de IND in de komende maanden afspraken gemaakt. Deze afspraken worden in een volgende versie van het servicedocument opgenomen.
- De Engelse taaltoetsen die zijn toegestaan gedurende de periode dat het wegens de maatregelen die zijn getroffen om het coronavirus te bestrijden niet mogelijk is gebruik te maken van de reguliere toetsen, staan vermeld in de tijdelijke verruiming van artikel 4.2 van de Gedragscode. Deze verruiming is van toepassing voor aankomende internationale studenten, waarvan de inschrijving aanvangt in het collegejaar 2020-2021 of 2021-2022. Zie voor meer informatie hierover: <https://www.internationalstudy.nl/update-richtlijnen-gedragscode-inzake-covid-19/>.
- Voor internationale studenten uit de EU/EER geldt dat zij om recht te hebben op volledige studiefinanciering inclusief de reisvoorziening aantoonbaar minimaal 56 uur per maand moeten werken. Door de coronacrisis kan het zich voordoen dat internationale studenten niet meer aan deze eis kunnen voldoen, omdat er tijdelijk voor hen geen werk is. DUO geeft aan zolang de coronamaatregelen gelden soepel te zullen omgaan met de 56-uurseis. Voor studenten die reeds studiefinanciering ontvingen zal soepel om worden gegaan met de 56-uurseis gedurende de periode dat de corona-maatregelen gelden.
- (Aankomende) internationale studenten kunnen informatie vinden op de website Study-in-Holland: <https://www.studyinholland.nl/measures-coronavirus>.

2.8 Beschikbaarheid stages

Als gevolg van de coronacrisis kan het voor studenten in bepaalde sectoren en regio's lastiger zijn om een geschikte stageplek te vinden. Dit is zorgelijk, omdat stages een belangrijk onderdeel van de opleiding zijn en voor een goede verbinding met en voorbereiding op de arbeidsmarkt zorgen. Daarnaast is het doorlopen van een of soms meerdere stages bij een groot aantal opleidingen in het hoger (beroeps)onderwijs een vereiste voor het succesvol afronden van de opleiding. Vanwege de huidige beperkingen voor fysiek onderwijs kan niet al het praktijkonderwijs plaatsvinden.

Ook voor het praktische deel van het onderwijs geldt dat door de beperkte mogelijkheden voor fysiek onderwijs het lastiger is om deze doorgang te laten vinden. Instellingen proberen, daar waar mogelijk, stages en het praktische deel van het onderwijs anders in te vullen of uit te stellen. Deze mogelijkheden zijn echter niet onbeperkt. Een gevolg hiervan zou kunnen zijn dat een deel van de studenten studievertraging oploopt. Een gebrek aan stageplekken wordt o.a. veroorzaakt door beperkingen als gevolg van de coronamaatregelen en het gebrek aan begeleidingsmogelijkheden. Het CBS heeft een monitor ontwikkeld die meer zicht geeft op de stageproblematiek voor het mbo, hbo en wo. Voor sectoren en regio's waar er sprake is van stagetekorten, geldt dat indien nodig instellingen zich waar mogelijk inspannen om samen met de student naar alternatieven te zoeken. Gezien de huidige situatie kan het voorkomen dat het de instelling niet in alle gevallen lukt om passende alternatieven te vinden.

OCW zal samen met de onderwijskoepels en maatschappelijke partners monitoren hoe de situatie zich ontwikkelt en welke maatregelen er genomen kunnen worden om stages en praktijkonderwijs zoveel mogelijk door te laten gaan.

2.9 Medezeggenschap

- De medezeggenschap blijft, zowel centraal als decentraal, de instemmings- en adviesrechten uitoefenen.
- De medezeggenschap toont het nodige procesmatige aanpassingsvermogen en stelt zich daar waar nodig flexibel op.
- De medezeggenschap moet binnen de instelling tevens goed geïnformeerd blijven. Indien noodzakelijk worden binnen de instellingen zowel tussen bestuur en medezeggenschap als tussen medezeggenschap onderling (zowel op centraal als decentraal niveau) hierover goede werk- en/of procesafspraken gemaakt.
- Mocht er aanleiding zijn om uitstel van de verkiezingen te overwegen— en daarmee verlenging van de zittingstermijn van de huidige leden - is overeenstemming en communicatie noodzakelijk tussen relevante op de betreffende instelling betrokken partijen, zoals het college van bestuur en de (verkiezbare) leden van de medezeggenschap. De verlenging kan slechts gelden voor een redelijke en overzichtelijke periode. Deze uitwerking geldt ook voor de medezeggenschap op decentraal niveau.

2.10 Monitoring

De getroffen coronamaatregelen hebben op verschillende manieren impact op het onderwijs en onderzoek. Inzicht in de gevolgen van de maatregelen op bijvoorbeeld studievoortgang, onderwijskwaliteit en studenten- en docentenwelzijn achten alle partijen van groot belang, zowel op de korte als op de langere termijn omdat de effecten mogelijk nog langer kunnen duren. De gevolgen van het coronavirus voor het hoger onderwijs worden gemonitord aan de hand van signalen en totaalbeelden. In nauw overleg met alle partijen komen we tot deze signalen en totaalbeelden. Tegelijkertijd is het niet de bedoeling om het onderwijsveld te zwaar te belasten met acties en uitvragen ten behoeve van monitoring wanneer zij al grote inspanningen moeten leveren om het onderwijs zo goed mogelijk doorgang te laten vinden. Monitoring vindt momenteel plaats voor een aantal onderwerpen in het hoger onderwijs. In de Kamerbrief monitoring van november 2020 wordt ingegaan op monitoring van studievoortgang (waaronder studievertraging, instroom en uitval), studentenwelzijn, werkdruk medewerkers, stages en stagetekorten, vertraging praktijkgericht onderzoek, en uitstroom naar de arbeidsmarkt. De onderwerpen financiële effecten voor instellingen en studenten worden nader beschreven in dit servicedocument.

- *Financiële effecten voor instellingen*
  - De extra inspanningen als gevolg van de coronamaatregelen zullen voor instellingen ook een financieel effect hebben. OCW voert periodiek het gesprek met de verenigingen van onderwijsinstellingen over de omvang van de gevolgen voor instellingen. Bij financiële problemen door de coronamaatregelen zal OCW in overleg met de betreffende bekostigde instelling en de inspectie bezien hoe deze kunnen worden opgelost.
  - Instellingen monitoren hoeveel uitkeringen zij doen uit het profileringsfonds aan studenten die een beroep doen op het fonds door omstandigheden die samenhangen met de coronacrisis.
- *Financiële effecten voor studenten*
  - Voor studenten heeft de coronacrisis geleid tot een toename van financiële onzekerheden.
  - Alle studenten in het hoger onderwijs kunnen er hierbij op rekenen dat:
    - DUO heeft vanaf het begin van de corona-maatregelen coulance betracht. Bijvoorbeeld voor studenten die niet binnen de diplomatermijn konden afstuderen, of die door studievertraging uit hun leenrechten liepen. Ook vindt over 2020 geen bijverdiencontrole plaats, zodat studenten die juist extra inkomsten hadden in bepaalde sectoren, daar later geen nadelige consequenties van zullen ondervinden.
    - Zij de mogelijkheid hebben het leenbedrag te verhogen bij acute financiële nood. Dit kan ook met terugwerkende kracht vanaf het begin van het schooljaar. Mocht dit onvoldoende zijn, kunnen zij contact opnemen met DUO over de mogelijkheden.
    - Zij 3 maanden langer recht houden op de OV-kaart. Dat geldt voor alle studenten die in maart 2020 recht hadden op gebruik van de OV-kaart.
    - Zij collegegeldkrediet kunnen aanvragen. Dat kan ook met terugwerkende kracht tot het begin van het collegejaar.
    - Voor studenten in de laatste fase van hun studie is financiële compensatie beschikbaar gekomen:

- Alle studenten die zich opnieuw moesten inschrijven en tussen augustus 2020, respectievelijk september 2020 en eind januari 2021 afstuderen aan het mbo, respectievelijk het hbo of hun masterdiploma aan de universiteit halen, krijgen een financiële tegemoetkoming. Dit wordt uitgekeerd in maart 2021.
- Alle studenten waarvan in de maanden juni, juli, augustus en september 2020 hun recht op basisbeurs of aanvullende beurs afliep hebben eveneens een financiële tegemoetkoming gekregen.

2.11 Profileringsfonds

- In zijn algemeenheid is het doel van het profileringsfonds het bieden van financiële ondersteuning aan die individuele student die door bijzondere omstandigheden studievertraging oploopt of verwacht op te lopen. Het gaat hierbij om studenten die wettelijk collegegeld betalen en aanspraak hebben (gehad) op een prestatiebeurs (art. 7.51c WHW).
- Studenten die wettelijk collegegeld betalen en aanspraak hebben (gehad) op een prestatiebeurs en die door de coronacrisis te maken krijgen met bijzondere persoonlijke omstandigheden waardoor zij studievertraging oplopen, kunnen aanspraak maken op financiële ondersteuning uit het profileringsfonds. Zij kunnen hiervoor een aanvraag indienen bij hun instelling, die de aanvraag beoordeelt. Het kan hier bijvoorbeeld gaan om studenten die te maken hebben met opgelopen of verwachte studievertraging doordat zij zelf ziek zijn (geweest) door het coronavirus, of vanwege (mantelzorg voor) zieke familieleden. Ook studerende ouders die onderwijs moeten combineren met zorg voor kinderen die thuis zijn doordat zij ziek zijn (geweest) door het coronavirus en daardoor studievertraging oplopen of verwachten op te lopen, kunnen een aanvraag voor een tegemoetkoming uit het profileringsfonds indienen.
- De omstandigheid dat een student studievertraging oploopt of naar verwachting op zal lopen vanwege noodgedwongen aanpassingen in het onderwijsprogramma die de instelling als gevolg van de kabinetsmaatregelen heeft moeten doen, geeft geen aanspraak op het profileringsfonds. Deze situatie is niet aan te merken als de in de context van het profileringsfonds bedoelde bijzondere omstandigheid dat de opleiding onvoldoende studeerbaar zou zijn.
- Van instellingen wordt niet verwacht dat zij in het eigen beleid voorzien in aanvullende gronden voor aanspraak om studenten te compenseren voor studievertraging. Dit gezien de overmachtssituatie en de inspanningen die zij plegen om nadelen voor studenten zoveel mogelijk te voorkomen.
- Voorafgaand aan de volgende update van het servicedocument in december wordt besproken of er eventuele nadere afspraken over het profileringsfonds nodig zijn voor het vervolg van de coronacrisis.

2.12 Accreditatie

- Periodieke accreditatie van opleidingen is een belangrijk element in het huidige stelsel van kwaliteitsborging in het hoger onderwijs. Daarom wordt zo veel mogelijk vastgehouden aan de reguliere cycli waarin voor bestaande opleidingen een voor de opleiding vastgestelde inleverdatum geldt.
- Om de onderwijskwaliteit op tenminste het huidige peil te houden, is het tegelijkertijd van belang dat de werkdruk niet verder oploopt. Daarom krijgen opleidingen met een oorspronkelijke inleverdatum van 1 november 2021 de mogelijkheid tot uitstel van het inleveren van het visitatierapport bij de NVAO van maximaal een jaar. Deze voorziening is ook beschikbaar in het geval opleidingen met inleverdatum 1 mei 2021 door onvoorziene omstandigheden niet tijdig een visitatie hebben kunnen uitvoeren. Gelet op de bepalingen in de wet is het noodzakelijk dat de instelling op de indieningsdatum een formele accreditatieaanvraag indient en tevens verzoekt om uitstel voor het inleveren van het visitatierapport. De NVAO zal met de betreffende instelling afspraken maken over de periode van uitstel. Hierbij geldt als uitgangspunt: de opleiding krijgt een jaar uitstel tenzij er zwaarwegende redenen zijn om minder of geen uitstel te verlenen.
- Met inachtneming van de Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG) wordt van instellingen verwacht dat zij, ook als zij uitstel hebben gekregen, zicht houden op de kwaliteit van het onderwijs en daarbij zoveel mogelijk transparantie en openbaarheid betrachten.
- Om te voorkomen dat (nieuwe) pieken in het visitatierooster ontstaan en om de werkdruk beheersbaar te houden, wordt geïnventariseerd of verlenging van inleverdata van grote clusters van opleidingen liggend na 1 november 2021 een bijdrage kan leveren aan een voor alle partijen beter werkbaar visitatierooster. Een voorstel over verlengingen wordt begin 2021 met de koepels

besproken. Hierbij wordt ook gekeken naar bredere mogelijkheden voor verlichting van de werkdruk i.r.t. accreditatie.

- Instellingen zijn zelf verantwoordelijk voor de organisatie van de visitatie van bestaande opleidingen. Een online visitatie (visitatie op afstand) is tot nader order hierbij het uitgangspunt. Als het nodig is voor een panel om tot een afgewogen oordeel te kunnen komen kan een fysiek bezoek noodzakelijk zijn. In goed overleg tussen het panel en de opleiding zal worden gekeken hoe – binnen geldende maatregelen – kan worden gekomen tot een mogelijkheid om het panel in gelegenheid te stellen om tot oordeel te komen.
- De NVAO heeft een Tijdelijke regeling Toets Nieuwe Opleiding 2.0 uitgewerkt ([zie website NVAO](#)). De regeling geldt voorlopig tot 1 mei 2021 - en voor alle aanvragen voor nieuwe opleidingen. Uitgangspunt is dat de beoordeling online plaatsvindt. De aanpassingen in de regeling zijn compatibel met de European Standards and Guidelines, laten de kwaliteitsborging van nieuwe opleidingen intact en maken het mogelijk ook onder onzekere omstandigheden de behandeling van ingediende aanvragen voort te zetten.
- Op de website van de NVAO wordt voorzien in actuele informatie over de aangepaste procedures.
- Voor opleidingen in afbouw, waarvan de croho-registratie tussen heden en 31 augustus 2021 eindigt, kan het zo zijn dat studenten van deze opleidingen er door de coronacrisis niet in slagen om voor de definitieve einddatum af te studeren. Om te voorkomen dat er dan geen diploma meer kan worden uitgereikt, wordt de croho-registratie verlengd met 1 jaar. De betreffende instelling dient zelf een verzoek in bij DUO voor deze verlenging. Een instelling kan voor een opleiding slechts eenmaal een verzoek tot verlenging indienen. Door DUO worden de instellingen die het betreft geïnformeerd over deze mogelijkheid en DUO voorziet in een adequate procedure om een verzoek tot verlenging in te dienen. Dit laat onverlet dat de instellingen die dit betreft invulling geven aan hun inspanningsverplichting de vertraging voor studenten te minimaliseren. Voor opleidingen met een afbouwdatum na 31 augustus 2021 wordt niet meer voorzien in een verlenging van de croho-registratie.

2.13 Onderzoek

- o Door de COVID-19 crisis heeft veel onderzoek tijdelijk stil gelegen en/of is op termijn vertraagd vanwege de beperkingen in werkomstandigheden. Onderzoekers hadden bijvoorbeeld geen toegang meer tot labs of collecties, kunnen minder makkelijk data verzamelen, hebben meer tijd nodig voor het organiseren van digitaal onderwijs of zetten zich als docent, medicus of expert vanuit hun expertise in om bij te dragen aan het bestrijden van de crisis.
- o Hoewel veel onderzoek dat stil lag inmiddels weer is opgestart, zorgen de huidige overheidsmaatregelen zoals de 1,5 meter afstand nog steeds voor beperkingen. Zodoende heeft de COVID-19crisis een impact op het Nederlandse onderzoek, en met name op onderzoekers met tijdelijke contracten, vanwege de afronding van hun onderzoeksprojecten. Dat geldt ook zeker voor het klinisch onderzoek, gezien arts-onderzoekers soms in het zorgproces zijn ingezet of sommige apparatuur niet meer voor onderzoek beschikbaar is omdat het nodig is voor het zorgproces. Dat vergroot de impact. VSNU, NFU, NWO en ZonMw werken o.a. samen met werknemersorganisaties, het Promovendi Netwerk Nederland en PostDocNL aan oplossingen voor de knelpunten die deze (jonge) onderzoekers ervaren. OCW is betrokken bij dit proces en denkt mee. NWO en ZonMw gaan soepeler om met budgetneutrale wijzigingsverzoeken op lopende projecten die vertraging oplopen door de crisis, geeft startende projecten meer tijd voor werving van personeel en het afsluiten van consortiumovereenkomsten en verruimt de deadlines voor periodieke rapportages over lopend onderzoek. NWO let erop dat aangevane cofinancieringseisen worden nagekomen. Deze zijn immers niet vrijblijvend. Hoewel NWO en ZonMw geen middelen hebben om eventueel weggevallen cofinanciering aan te vullen, stellen zij zich waar mogelijk coulant op. Voorwaarde is wel dat er een “bevredigende oplossing” wordt voorgesteld. Samen kijken NWO en projectleider of/hoe een oplossing mogelijk is met als doel afronding van het project binnen de cofinancieringseis.
- o Naast de maatregelen die de kennisinstellingen en universiteiten zelf nemen, is door OCW besloten tot het creëren van financiële ruimte voor alle instellingen. Dat gebeurt door middel van een algemene aanwijzing in de vorm van een beleidsregel aan NWO, van maximaal € 20 miljoen. Dit legt een beslag op een deel van de volgende financieringsronde van de Nationale Wetenschapsagenda. Het vrijgemaakte geld is bedoeld voor onderzoekers die in de laatste fase van hun tijdelijke aanstelling door corona vertraagd zijn geraakt en hun onderzoeksoepzet niet

- meer kunnen aanpassen. Hiermee kunnen universiteiten (inclusief umc's), NWO- en KNAW instituten die onderzoekers onder hun hoede onafhankelijk van de geldstroom waaruit ze gefinancierd zijn de ruimte bieden om hun onderzoek af te ronden. Onderdeel hiervan zijn Nederlandse onderzoekers die met een Rubiconbeurs tijdelijk in het buitenland onderzoek doen. Inmiddels is door NWO en VSNU een verdeelsleutel vastgesteld en zal op korte termijn het geld aan de betrokken partijen worden overgeheveld. Zij nemen vervolgens zelf de uitvoering naar de onderzoekers op een tijdelijk contract ter hand, NWO zal hier in de rol van onderzoeksfinancier niet bij betrokken zijn, wel als verantwoordelijk voor de onderzoekers aan de NWO-instituten.
- De Wet arbeidsmarkt in balans biedt de kaders bij verlenging van tijdelijke contracten. Dat geldt binnen de wetenschap voor promovendi, tenure trackers en postdocs. Voor de tijdelijke contracten van promovendi geldt dat er de mogelijkheid is die te verlengen. Tenure trackers hebben een wat andere positie binnen de tijdelijke contracten, omdat zij expliciet onderweg zijn naar een vast contract. Voor hen geldt dat de impact van corona kan worden meegewogen bij het besluit over het verlenen van een vaste aanstelling. Voor postdocs kan die situatie anders liggen. In de meeste gevallen kan ook hun contract (beperkt) verlengd worden, omdat zij nog binnen de wettelijke verlengingsmogelijkheden vallen. Voor sommige postdocs geldt dat zij geen tijdelijke verlenging meer kunnen krijgen vanwege de ketenbepaling. Kennisinstellingen kunnen deze onderzoekers een vast contract aanbieden, waarin geclausuleerde voorwaarden zijn opgenomen. Mocht er niet langer aan de voorwaarden worden voldaan, dan kan door de instelling een ontbindingsprocedure worden ingezet.
  - Door de co-creatie met het (kleine) bedrijfsleven en de publieke sector wordt het praktijkgericht onderzoek hard geraakt en lag ook binnen het hbo een deel van het onderzoek stil, waar onderzoek niet vanuit huis gedaan kon worden. Hoewel ook dit praktijkgericht onderzoek weer wordt opgestart, zijn problemen ook hier nog niet voorbij. En bij de verdere opschaling van onderwijs zal een groot deel van de capaciteit van docent-onderzoekers (bij wie in het hbo meer dan de helft van de onderzoekscapaciteit is belegd) voor onderwijs nodig zijn, wat in sommige gevallen ten koste zal gaan van inzet op het onderzoek. Ook de 1,5 meter kan een beperkende maatregel zijn. OCW blijft hierover in contact met VH, NWO en Regieorgaan SIA om te zorgen dat hogescholen hun functie in het onderzoeklandschap zoals beschreven in de Strategische agenda hoger onderwijs en onderzoek kunnen blijven vervullen.
  - Samen met NWO, KNAW (incl. De Jonge Akademie), AOb, FNV, VH, VSNU en NFU houdt OCW de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten. Doel is om geen onderzoekers tussen wal en schip te laten vallen.
- NWO heeft maatregelen genomen om wetenschappers te ondersteunen:
    - NWO heeft voor verschillende onderdelen het primaire proces vanaf medio april herstart nadat deze was stilgevallen door de uitbraak van covid-19.. NWO heeft de verantwoordelijkheid om een eerlijk speelveld en een zorgvuldig beoordelingsproces te borgen, ook in deze periode. Daarom stelt NWO calls nu langer open voor aanvragen; dit geeft onderzoekers meer tijd om aanvragen voor te bereiden en hun planning daarop aan te passen. Om onderzoekers niet met verrassingen te confronteren worden nieuwe sluitingsdata voor aankomende en gepauzeerde calls minimaal twee maanden van tevoren gecommuniceerd, en heeft NWO een integraal overzicht gepubliceerd van alle calls in het komende jaar en het eerste kwartaal van komend jaar, dat wordt aangevuld zo snel als tijdpaden van nieuwe calls worden vastgesteld.
    - NWO heeft de planning van de Talentprogramma's Rubicon, Veni, Vidi en Vici aangepast. Hierdoor hebben alle betrokkenen bij het aanvraag- en beoordelingsproces meer tijd en ruimte om hun werk te doen. Denk dan aan aanvragers, referenten en leden van beoordelingscommissies. Deze nieuwe planning van procedures is uiteraard tot stand gekomen met het veld met vooral de kansen voor medische wetenschappen en zorgonderzoek in gedachten.
    - Ook voor de rondes binnen het KIC en NWA zijn nieuwe plannings ontwikkeld. NWO geeft aanvragers voor deze calls, die vorming van consortia en cofinanciering vereisen, na openstelling minimaal zes maanden de tijd om aanvragen voor te bereiden en consortia bijeen te brengen. In de KIC instrumenten zijn de cofinancieringseisen tijdelijk versoepeld, om in te kunnen spelen op de verwachte situatie dat private partijen minder bereid zijn om te investeren in publiek-private

- samenwerking, en zich meer zullen richten op korte termijn doelen. De tijdspaden van deze calls zijn opgenomen in de integrale callplanning.
- NWO heeft een procedure ingeregeld voor het afnemen van interviews op afstand. Vergaderingen van beoordelingscommissie vinden geheel digitaal of in hybride vorm plaats. De ervaringen hiermee zijn positief: de indruk is dat de kwaliteit van het beoordelingsproces niet geleden heeft onder het vergaderen op afstand.
  - Voor Regieorgaan SIA is het belangrijk dat hogescholen zoveel mogelijk verder kunnen met hun onderzoek en waar nodig er flexibiliteit geboden wordt in de subsidieregelingen. Daarnaast heeft Regieorgaan SIA begin juni de regeling impuls 2020 gelanceerd, om de hogescholen financiële ruimte te bieden om knelpunten in de voorbereiding en voortgang van onderzoek te compenseren. Voor de regelingen volgt SIA de algemene richtlijnen van NWO, en zijn er in de regelingen meerdere ophaalmomenten om alle aanvragers zoveel mogelijk te faciliteren. Voor startende en lopende projecten is vastgesteld dat deze 4 maanden mogen uitlopen en/of later starten, zonder wijzigingsverzoek. Als deze periode niet voldoende is (bijvoorbeeld wegens seizoensgebonden activiteiten) dan kan in overleg gekeken worden naar een passende oplossing. Ook zijn de in cash cofinancieringseisen versoepeld (bijv. omgezet naar in kind of verlaagd in percentage). Voor regelingen in het kader van de NWA en het KIC stemt SIA af met NWO.
- Calls Corona
    - NWO heeft een call 'fast-track data' in het leven geroepen voor het vergaren van data die alleen nu, tijdens de COVID-19 crisis, verzameld kunnen worden. ZonMw heeft geld beschikbaar gesteld voor acht projecten, die direct effect hebben op het verloop van de uitbraak van het coronavirus (COVID-19) en de volksgezondheid, op korte termijn gaan starten. Dit is het eerste resultaat van de opdracht van het ministerie van VWS aan ZonMw om onderzoek te financieren voor kennis die zeer urgent nodig is en directe impact op de huidige corona pandemie kan hebben. Het onderzoek is mede gefinancierd door NWO.
    - In het voorjaar van 2020 publiceerden ZonMw en NWO het COVID-19 onderzoeksprogramma. Het programma kent drie aandachtsgebieden:
      - Voorspellende diagnostiek en behandeling
      - Zorg en preventie
      - Maatschappelijke gevolgen van de coronacrisis en de maatregelen daartegen
    - Het programma wordt gefinancierd door het ministerie van VWS, NWO, ZonMw en het ministerie van OCW. Er is een budget van € 27 miljoen beschikbaar voor subsidies aan onderzoeks- en praktijkprojecten voor verschillende typen onderzoek (van fundamenteel tot actie-onderzoek). Naast nieuwe kennis en praktische oplossingen om de negatieve gevolgen van de pandemie te beperken is onderzoek nodig om te leren van de negatieve en positieve ervaringen binnen de gezondheidszorg en in de samenleving als geheel, zowel nu als op de langere termijn.
    - NWO heeft een kleine call opgezet om complexiteit in het kader van de COVID-19 crisis te onderzoeken. De call beoogt samenwerking tussen de exacte wetenschappen en de sociale en geesteswetenschappen op dit onderwerp te bevorderen.

2.14 Kwaliteitsafspraken

- OCW heeft de bedragen die beschikbaar zijn voor de kwaliteitsbekostiging in 2021 in alle gevallen via de lump sum ter beschikking gesteld aan de instellingen, ook als de instelling nog geen goedgekeurd kwaliteitsplan had. Hierdoor kunnen bij alle instellingen de kwaliteitsverbeteringen die al zijn ingezet doorgang vinden.
- De instellingen die nog geen goedkeuring hebben ontvangen, dienen een aangepast plan in, waarna de NVAO de minister zal adviseren over het besluit voor de kwaliteitsbekostiging voor de periode 2022-2024.
- De huidige situatie maakt het afleggen van site visits door de NVAO onmogelijk. Daarom zal de NVAO bij de lopende herbeoordelingen samen met het panel beoordelen of het aanvraag dossier compleet is en of op basis van het dossier een positief advies kan worden afgegeven. Mocht op basis van die beoordeling aanvullende informatie gewenst zijn of mochten de stukken anderszins vragen oproepen, dan zal eerst met de instelling contact worden opgenomen om het ontbrekende aan te vullen. Mocht het panel tot het advies komen dat op basis van de informatie geen oordeel kan worden gegeven, dan vindt alsnog een digitale site-visit plaats.

- Instellingen zullen de medezeggenschap goed meenemen in het gehele proces en specifiek bij de begroting voor 2021 en het monitoren van de voortgang van de maatregelen gebaseerd op de kwaliteitsgelden in 2021. De medezeggenschap heeft instemmingsrecht op het budget voor de kwaliteitsafspraken als onderdeel van de hoofdlijnen van de begroting.
- Het is mogelijk voor instellingen om doelstellingen uit het plan in de tijd naar voren te halen. Instellingen hebben de ruimte om voor bepaalde doelstellingen, zoals digitalisering, eerder kosten te maken, passend bij de aangepaste behoeften van het onderwijs tijdens de coronacrisis. Alle verschuivingen dienen goed te worden afgestemd met de medezeggenschap en de Raad van Toezicht. De instelling reflecteert op de gemaakte keuzes en de voortgang van de plannen in het jaarverslag.
- Zie voor informatie over de procedure de website van de NVAO:
<https://www.nvao.net/nl/procedures/nederland/kwaliteitsafspraken>

2.15 Proctoring

Het verzorgen van tentaminering is onder de huidige omstandigheden een grote uitdaging. Omdat tentamens op locatie niet altijd mogelijk zijn, zetten instellingen in op alternatieven zoals inleveropdrachten, mondelinge toetsen en openboektentamens. In sommige gevallen zijn deze alternatieven niet geschikt. Bijvoorbeeld omdat de toetsvorm niet past bij het doel, zoals bij het toetsen van kennis. Daarnaast kan een instelling concluderen dat het om veiligheidsredenen onwenselijk is om grote groepen studenten op de tentamenlocatie te ontvangen. Ook kan ervoor worden gekozen om andere fysieke onderwijsactiviteiten dan tentaminering te prioriteren. In deze gevallen kan de inzet van proctoring een reële optie zijn om een tentamen af te leggen. Bij tentaminering dient het voorkomen van fraude zorgvuldig te worden afgewogen tegen de privacy van de student.

- Voor het juiste gebruik van proctoring kunnen instellingen gebruik maken van de handreikingen van de AP en SURF.
https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/sites/default/files/atoms/files/aanbevelingen_online_proctoring_onderwijs.pdf
https://www.surf.nl/files/2020-04/surf-rapport-online-proctoring_2020_update-april-2020.pdf
- SURF geeft in deze handreiking aan: 'Als de instelling ervoor kiest om online proctoring toe te passen, moet die instelling heel goed uitleggen waarom online proctoring wordt toegepast en hoe het precies in zijn werk gaat.' Op pagina 23 van de handreiking wordt dit advies verder uitgewerkt.
- Ook de AP doet in zijn handreiking een aantal aanbevelingen voor het informeren en instrueren van studenten voorafgaand aan de toepassing van proctoring.
- De student heeft volgens de AVG het recht om bezwaar te maken tegen de verwerking van zijn of haar persoonsgegevens. Specifieke omstandigheden kunnen ervoor zorgen dat inbreuk op de privacy van de student ongerechtvaardigd is. Indien de onderwijsinstelling niet kan aantonen dat de dwingende gerechtvaardigde belangen van de onderwijsinstelling zwaarder wegen dan de belangen, rechten en vrijheden van de student, moet er een passende alternatieve toetsvorm worden aangeboden die de privacybezwaren van de student in voldoende mate wegneemt. Hierbij dient studievertraging zoveel mogelijk voorkomen te worden.
- Proctoring kan een oplossing bieden voor studenten die niet altijd naar de instelling kunnen komen. Denk hierbij aan studenten die in quarantaine moeten of tot de risicogroepen voor het coronavirus behoren, studenten die het onderwijs combineren met een topsportcarrière of ondernemerschap en studenten die mantelzorg verrichten.